

RSVZ

RIJKSINSTITUUT
VOOR DE SOCIALE VERZEKERINGEN
DER ZELFSTANDIGEN

Jan Jacobsplein, 6
1000 Brussel
Tel. 02.546.42.11
www.rsvz-inasti.fgov.be

**HET SOCIAAL STATUUT
DER ZELFSTANDIGEN**

KUNSTENAARS

.be

HET SOCIAAL STATUUT DER ZELFSTANDIGEN

KUNSTENAARS

FEBRUARI 2011

INHOUDSTAFEL	BLZ.
Inleiding	2
Het sociaal statuut van kunstenaars	3
• Alle kunstenaars ?	3
• U werkt als kunstenaar tegen betaling en in opdracht	4
• U vindt dat u vanuit socio-economisch oogpunt zelfstandige bent	4
Commissie Kunstenaars	5
• Infopunt	5
• Onderzoek persoonlijk dossier	5
• Zelfstandigheidsverklaring	6
Rechten en plichten als zelfstandige	7
• Verzekeringsplicht	7
• Bijdragen	7
• Bescherming	7
Deels werknemer, deels zelfstandige	8
Werken in het buitenland	9
Werken na pensioen	10
• U werkt verder als artiest	10
• U geniet enkel auteursrechten	10
Nuttige adressen	11

INLEIDING

Op 1 juli 2003 trad het Belgische **sociaal statuut van de kunstenaar** in werking. Het heeft decennia geduurd voor 'artistiek België' kon instappen in een regeling die in de praktijk ook concreet realiseerbaar wordt geacht. Het werd een eerbaar compromis met daarin plaats zowel voor de loontrekkende als voor de **zelfstandige artiest**.

Een samenleving, en zeker het artistieke milieu, is voortdurend in evolutie. Het valt dus te verwachten dat er nieuwe noden opduiken, die dan weer opgevangen moeten worden in nieuwe wetgeving. De huidige regeling moet daarom eerder als een begin- dan als een eindpunt gezien worden. Na maximaal twee jaar wordt de regeling trouwens een eerste keer geëvalueerd.

In deze brochure wordt uitsluitend gekozen voor de **invalshoek van de zelfstandige artiest**. Info over de sociale zekerheid voor de artiest-werknemer vindt u bij een aantal instanties die achteraan in deze brochure vermeld zijn.

HET SOCIAAL STATUUT VAN KUNSTENAARS

Sinds 1 juli 2003 is er een volledig nieuw statuut voor kunstenaars. De programmawet van 24 december 2002 vormt hiervoor de wettelijke basis.

In vergelijking met vroeger zijn er een aantal belangrijke wijzigingen. Zo is een kunstenaar voor de sociale zekerheid niet meer automatisch werknemer. Zelfstandig artiest kan dus, maar u moet die zelfstandigheid dan wel kunnen aantonen.

• ALLE KUNSTENAARS ?

Het nieuwe statuut is niet enkel meer van toepassing op schouwspelartiesten, maar op een breed scala van zowel scheppende als uitvoerende kunstenaars.

De wetgever spreekt niet over 'kunstenaars', maar over personen die zich wijden aan "*de creatie en/of uitvoering of interpretatie van artistieke oeuvres in de audiovisuele en beeldende kunsten, in de muziek, de literatuur, het spektakel, het theater en de choreografie*".

Ondanks deze ruime invalshoek zijn twijfelgevallen zeker niet uitgesloten. Met vragen over de toepasbaarheid van het kunstenaarsstatuut op uw eigen situatie, kunt u terecht bij de **Commissie Kunstenaars** (zie verder).

Het kunstenaarsstatuut is NIET van toepassing op :

- Niet-kunstenaars
- Kunstenaars die *zonder* opdrachtgever werken (op hen is de algemene regeling van het sociaal statuut der zelfstandigen van toepassing)
- Kunstenaars die volkomen *gratis* werken
- Kunstenaars die artistiek bezig zijn in de schoot van een *vennootschap* waarvan ze zelf bestuurder of zaakvoerder zijn (op hen is de algemene regeling van het sociaal statuut der zelfstandigen van toepassing)
- Kunstenaars louter bezig *in eigen familiale kring* (trouwefeesten, communiefeesten, jubilea, ...)

Opgelet ! Wanneer het **kunstenaarsstatuut niet** van toepassing is, kan het dat de algemene regeling van het **sociaal statuut der zelfstandigen** daarentegen **wel** van toepassing is.

Het kunstenaarsstatuut is WEL van toepassing op :

Alle andere kunstenaars die tegen betaling voor een opdrachtgever werken.

- **U WERKT ALS KUNSTENAAR TEGEN BETALING EN IN OPDRACHT**

U bent **in principe werknemer**. Dit is een vermoeden, maar u kunt dit weerleggen. U moet dan wel kunnen bewijzen dat u socio-economisch niet afhankelijk bent van een opdrachtgever.

Om dit te bewijzen heeft u *meerdere* elementen tegelijk nodig, zoals :

- De investeringen die u gedaan heeft en/of nog zal doen
- Het ondernemingsrisico dat u draagt en/of zal dragen
- De verhouding tussen uw bruto-/netto-inkomsten
- De wijze waarop u naar buiten treedt

Een inschrijving bij een socialeverzekeringsfonds, of een handelsregister of een btw-nummer kunnen *op zich niet* gelden als bewijs van zelfstandigheid.

- **U VINDT DAT U VANUIT SOCIO-ECONOMISCH OOGPUNT ZELFSTANDIGE BENT**

Wat moet u doen ?

U kunt vooraf contact opnemen met het **socialeverzekeringsfonds** van uw keuze. Dat fonds zal uw concrete situatie moeten checken, bijvoorbeeld aan de hand van de vragenlijst van de **Commissie Kunstenaars**. U kunt zich al voorlopig laten aansluiten bij het socialeverzekeringsfonds (zie verder 'Rechten en plichten'). Het RSVZ moet die aansluiting wel nog bevestigen.

U kunt ook meteen bij de **Commissie Kunstenaars** advies vragen. Zij kan u trouwens de **extra garantie** geven dat u inderdaad zelfstandige bent, via de **zelfstandigheidsverklaring**.

COMMISSIE KUNSTENAARS

In het kader van het nieuwe statuut werd de Commissie Kunstenaars opgericht. Ze wordt voorgezeten door een onafhankelijk jurist en is verder samengesteld uit telkens 2 ambtenaren van :

- Het Rijksinstituut voor de Sociale Verzekeringen der Zelfstandigen (RSVZ)
- De Rijksdienst voor Sociale Zekerheid van de Werknemers (RSZ)

• INFOPUNT

De Commissie geeft kunstenaars informatie over hun rechten en plichten verbonden aan het werknemers- en/of het zelfstandigenstatuut.

• ONDERZOEK PERSOONLIJK DOSSIER

Als kunstenaar kunt u aan de Commissie vragen of u wel degelijk onder de toepassing van het zelfstandigenstatuut valt. De Commissie kan ook zelf het initiatief nemen om individuele dossiers te onderzoeken.

Ze steunt in haar advies op een **mix van indicatoren** die u zelf aanreikt (en die geverifieerd kan worden), zoals :

- De **aansluiting** bij een socialeverzekeringsfonds vormt al een belangrijke, maar geen voldoende aanwijzing
- De mogelijkheid om een **leefbaar inkomen** te genereren uit uw artistieke activiteiten (ook rekening houdend met andere inkomensbronnen)
- Een **bedrijfsplan of een uitlegbrief** : wanneer u beginnend kunstenaar bent, kan dit handig zijn om uw onderneming te presenteren
- Bent u voor uw inkomen afhankelijk van slechts één of meerdere **opdrachtgevers** ?
- Bent u in het verleden in staat geweest om de sociale **bijdragen** te betalen ?
- Kunt u een analyse van de **boekhouding** of afschriften van relevante **facturen** en/of een **debiteurenlijst** voorleggen ?
- Heeft u al **beroepservaring** als artiest ?
- Hoe voert u **reclame** voor uw producten of diensten ?
- Wat zijn de netto en bruto-**inkomsten** die u de afgelopen jaren heeft gerealiseerd en was de hoogte van het inkomen in belangrijke mate bepaald door de specifieke artistieke kwaliteiten ?
- Beschikt u over een relevante **opleiding** ?

Als de Commissie vindt dat u onterecht in het zelfstandigenstatuut bent terechtgekomen, brengt ze u daarvan op de hoogte. Ook de RSZ, het RSVZ en de sociale inspectiediensten worden hierover geïnformeerd. Op die manier kan de Commissie haar rol als 'knipperlicht' spelen en een signaal geven als er eventueel schijnzelfstandigheid in het spel is.

De zittingen van de Commissie zijn niet openbaar. Als kunstenaar mag u echter wel zelf uw dossier komen toelichten, u laten vertegenwoordigen of u laten bijstaan door een advocaat of iemand met uw volmacht.

• ZELFSTANDIGHEIDSVERKLARING

Wanneer u als kunstenaar een **extra garantie** voor uw zelfstandigheid wilt hebben, kunt u bij de Commissie een **zelfstandigheidsverklaring** vragen. Dit attest geeft voor 2 jaar de zekerheid dat u voor het omschreven werk inderdaad zelfstandige bent. U en uw opdrachtgevers kunnen er dus zeker van zijn dat uw zelfstandigheid niet in twijfel getrokken wordt.

Gebruik het inlichtingenformulier

Voor uw aanvraag moet u het **inlichtingenformulier** gebruiken (gepubliceerd in het Belgisch Staatsblad van 21 januari 2004, 2de editie). Dit kunt u niet alleen bij de Commissie zelf, maar ook bij de socialeverzekeringsfondsen, de ondernemingsloketten, kunstenaarsverenigingen en op <http://www.rsvz-inasti.fgov.be> vinden. Nuttige adressen vindt u achteraan in deze brochure.

De Commissie onderzoekt uw dossier uiterlijk binnen de 2 maanden na registratie van uw aanvraag. De beslissing wordt u aangetekend toegestuurd.

Vervallenverklaring

Als blijkt dat u aan de Commissie valse en/of onvolledige inlichtingen meegedeeld heeft, vervalt de geldigheid van de uitgereikte zelfstandigheidsverklaring. De vervallenverklaring wordt u bij aangetekende brief meegedeeld.

U moet dan zelf onmiddellijk, bij aangetekend schrijven, alle opdrachtgevers informeren over het verlies van uw kwalificatie als zelfstandige.

De opdrachtgevers moeten u dan als werknemer beschouwen vanaf de datum van laatstgenoemde, aangetekende kennisgeving.

Verlenging

Wanneer de zelfstandigheidsverklaring na 2 jaar vervalt, bent u niet verplicht een verlenging aan te vragen. Tot het tegendeel bewezen is, blijft u immers zelfstandige. Toch kan het handig zijn een nieuwe garantie op zak te hebben. In dat geval vraagt u het best tijdig uw verlenging aan.

U moet daarvoor uiterlijk het 2de kwartaal voor het verstrijken van de lopende geldigheids termijn een inlichtingenformulier indienen bij de Commissie.

De nieuwe beslissing wordt u uiterlijk 1 maand voor het verstrijken van de lopende garantie aangetekend verstuurd.

De zelfstandigheidsverklaring is voor de kunstenaar een optie, geen verplichting.

RECHTEN EN PLICHTEN ALS ZELFSTANDIGE

Zelfstandige kunstenaars hebben, in vergelijking met andere zelfstandigen, geen afzonderlijk sociaal statuut. Ze hebben m.a.w. geen apart stelsel van rechten en verplichtingen.

• VERZEKERINGSPLICHT

Als zelfstandige moet u zich aansluiten bij een socialeverzekeringsfonds. Dit moet uiterlijk de dag van de start van uw activiteit.

Op het ogenblik dat u zich als zelfstandige aansluit bij een socialeverzekeringsfonds moet u zich aansluiten bij een ziekenfonds.

Opgelet ! De 'SBK's' (Sociale Bureaus voor Kunstenaars) zijn **niet** bevoegd voor zelfstandige artiesten. Ze richten zich enkel tot de werknemers-artiesten.

• BIJDAGEN

U moet zelf om de drie maanden sociale bijdragen betalen aan uw socialeverzekeringsfonds. Voor starters is er een aangepast systeem van voorlopige bijdragen, gespreid over 3 aanloopjaren. De definitieve bijdragen worden berekend op het netto belastbaar inkomen van 3 jaar terug. Er bestaat ook een minimumbijdrage.

• BESCHERMING

Door sociale bijdragen te betalen krijgt u recht op gezinsbijslag, pensioen, geneeskundige verzorging, ziekte- en invaliditeitsuitkeringen, eventueel de moederschapsverzekering en de faillissementsverzekering.

Meer informatie over de rechten en plichten in het sociaal statuut van de zelfstandigen kunt u vinden in de brochure '**Uw rechten en plichten**'. U kunt ze downloaden of aanvragen op de website van het RSVZ : <http://www.rsvz-inasti.fgov.be>.

DEELS WERKNEMER, DEELS ZELFSTANDIGE

Net zoals bij andere beroepen, kunt u als kunstenaar én aan het werknemers- of ambtenarenstelsel én aan dat van de zelfstandigen onderworpen zijn (in hoofd- of bijberoep). Dit kan zowel in een puur artistieke context als in een combinatie van beroepen.

Voorbeelden :

- Een violist, werknemer van hoofdberoep, die als zelfstandige violen bouwt
- Een acteur, werknemer van hoofdberoep, die als zelfstandige regisseert
- Een zelfstandig beeldhouwer van hoofdberoep die als werknemer enkele uren les geeft
- Een bediende, werknemer van hoofdberoep, die daarnaast zelfstandig auteur is

Een zelfstandig bijberoep, in combinatie met een vergelijkbaar hoofdberoep als werknemer, wordt binnen de sociale zekerheid vaak met argusogen bekeken. Zeker wanneer het om dezelfde activiteit voor dezelfde opdrachtgever gaat. Vermoedelijk klopt er dan iets niet. Zo is het bijvoorbeeld verboden om enkele uren voor een bepaald gezelschap toneel te spelen als werknemer en voor datzelfde gezelschap ook enkele uren als zelfstandige. In dit geval gaat het om schijnzelfstandigheid.

Als zelfstandige in bijberoep heeft u voor de sociale zekerheid dezelfde verplichtingen als een zelfstandige in hoofdberoep :

- Tijdig aansluiten bij een socialeverzekeringsfonds
- Aansluiten bij een ziekenfonds
- Sociale bijdragen betalen

Verder moet u aan uw verzekeringsfonds het bewijs leveren van uw andere activiteit (werknemer of ambtenaar).

Qua rechten is er echter wel een verschil. In principe opent u met uw bijdragen als zelfstandige in bijberoep geen rechten. Die heeft wel u door uw hoofdberoep (werknemer of ambtenaar).

Meer informatie over zelfstandigen in bijberoep kunt u vinden in de brochure '**Zelfstandige in bijberoep**'. U kunt ze downloaden of aanvragen op de website van het RSVZ : <http://www.rsvz-inasti.fgov.be>.

WERKEN IN HET BUITENLAND

U werkt permanent als zelfstandig kunstenaar in België, maar u gaat **tijdelijk** in het buitenland werken. U kunt aan de sociale zekerheid in België onderworpen blijven wanneer u tijdelijk gaat werken in :

- Een land van de Europese Unie (EU)
- Een land van de Europese Economische Ruimte (EER), die bestaat uit de landen van de Europese Unie, aangevuld met IJsland, Noorwegen en Liechtenstein
- Een land waarmee de EU een socialezekerheidsverdrag heeft afgesloten, namelijk Zwitserland
- Een ander land waarmee België een socialezekerheidsverdrag heeft afgesloten, namelijk de Verenigde Staten en Canada

Binnen de EU, de EER en in Zwitserland, moet u in het bezit zijn van een **E101-formulier** dat verklaart dat u in orde bent met de sociale zekerheid. In principe geldt dit voor een periode van 12 maanden. Voor de Verenigde Staten en Canada bestaan er gelijkaardige formulieren.

Voor deze formulieren of voor meer informatie kunt u terecht bij de dienst '**Internationale Overeenkomsten van het RSVZ**'.
E-mail : vob-dir@rsvz-inasti.fgov.be
Tel. 02 54 64 335

WERKEN NA PENSIOEN

• U WERKT VERDER ALS ARTIEST

Eens gepensioneerd, kunt u verder werken als zelfstandig kunstenaar. Als dit uw enige beroepsbezigheid is, geldt een speciale regeling.

Invloed op uw pensioen

U moet uw activiteit aangeven, maar uw inkomsten hieruit hoeft u niet te beperken. De omvang daarvan heeft geen invloed op de betaling van uw pensioen.

Opgelet ! U mag voor uw kunstwerken geen handel opzetten (geen 'handelaar' zijn, zoals bepaald in het Wetboek van Koophandel) en uw artistieke beroepsbezigheid mag geen invloed hebben op de arbeidsmarkt. U mag niet concurrentieel zijn ten opzichte van andere artiesten. Anders valt u onder de algemene regeling van de toegelaten activiteit voor gepensioneerden.

Invloed op de betaling van bijdragen

Voor alle gepensioneerden geldt dat wie verder werkt binnen de grenzen van de toegelaten activiteit, kan genieten van de plafonnering van de referentie-inkomsten. Wanneer u enkel nog als artiest verder werkt en als zodanig onbegrensd wenst bij te verdienen, kunt u niet rekenen op de begrenzing van het inkomen waarop de bijdragen worden berekend. Niettemin kunt u eventueel wel genieten van het lager bijdragepercentage.

Opgelet ! U valt onder de algemene regeling voor actieve gepensioneerden wanneer uw aangegeven artistieke bezigheid een weerslag heeft op de arbeidsmarkt of wanneer u als artiest handelaar bent.

• U GENIET ENKEL AUTEURSRECHTEN

Wie niets meer doet dan auteursrechten genieten, valt bij het bereiken van de pensioenleeftijd niet meer onder het sociaal statuut van de zelfstandigen. Eens pensioengerechtigd, kunt u auteursrechten genieten zonder dat dit gevolgen heeft voor uw sociale zekerheidsverplichtingen.

NUTTIGE ADRESSEN

Commissie Kunstenaars

Waterloolaan 77
1000 BRUSSEL
Tel. 02 546 40 50 (informatie zelfstandigen)
Tel. 02 509 34 26 (informatie werknemers)
Fax 02 513 04 13
E-mail : info@articomm.be

Rijksinstituut voor de Sociale Verzekeringen der Zelfstandigen

Jan Jacobsplein 6
1000 BRUSSEL
Tel. 02 546 42 11
Fax 02 511 21 53
E-mail : info@rsvz-inasti.fgov.be
Website : www.rsvz-inasti.fgov.be

Rijksdienst voor Sociale Zekerheid

Victor Hortaplein 11
1060 BRUSSEL
Tel. 02 509 31 11
Fax 02 509 30 19
Website : www.rs.z.fgov.be

Rijksdienst voor Arbeidsvoorziening

Keizerslaan 7
1000 BRUSSEL
Tel. 02 515 41 11
Fax 02 514 11 06
Website : www.rva.fgov.be

Federale Overheidsdienst Sociale Zekerheid

Directie-generaal Zelfstandigen
Administratief Centrum Kruidtuin – Finance Tower
Kruidtuinlaan 50, bus 1
1000 BRUSSEL
Tel. 02 528 60 11
E-mail : zelfindep@minsoc.fed.be
Website : www.socialsecurity.fgov.be

Portaal Sociale Zekerheid

Website : www.socialezekerheid.be (burger)

Kunstenloket

Juridische eerstelijns hulp, infosessies en online vraagbaak
Tel. 03 222 40 10
E-mail : info@kunstenloket.be
Website : www.kunstenloket.be

NICC

Museumstraat 50
2000 ANTWERPEN
Tel. 03 216 07 71
Fax 03 216 07 80
E-mail : info@nicc.be
Website : www.nicc.be

KVBKB - Koninklijke Vereniging Beeldende Kunstenaars van België

Secretariaat
Ridderstraat 10
9000 GENT
Tel. 09 223 60 85
E-mail : info@kvbkb.be
Website : www.kvbkb.be

VLAO – Vlaams Agentschap Ondernemen

Koloniënstraat 56
1000 BRUSSEL
Tel. 02 227 60 20
Fax 02 227 60 11
E-mail : info@vlao.be
Website : www.vlao.be

Socialeverzekeringsfondsen voor zelfstandigen

- GROEP S – Sociale Verzekeringskas voor Zelfstandigen
1060 BRUSSEL, Poincarélaan 78
Tel. 02 555 15 20 – Fax 02 555 15 45 – E-mail : infosvk@groeps.be
- XERIUS - Sociaal Verzekeringsfonds voor Zelfstandigen
2000 ANTWERPEN, Brouwersvliet 4, bus 2
Tel. 078 15 00 15 – Fax 03 226 12 66 – E-mail : info@xerius.be
- ZENITO – Sociaal Verzekeringsfonds voor Zelfstandigen
1000 BRUSSEL, Spastraat 8
Tel. 02 238 04 11 – Fax 02 238 04 12 – E-mail : sociaalverzekeringsfonds@zenito.be
- PARTENA - Sociale Verzekeringen voor Zelfstandigen
1000 BRUSSEL, Anspachlaan 1 (Philips Toren)
Tel. 02 549 73 00 – Fax 02 223 73 79 – E-mail : mkt.svz@start.partena.be
- ACERTA – Sociaal Verzekeringsfonds
2610 WILRIJK, Sneeuwbeslaan 20
Tel. 03 829 23 10 – Fax 03 829 23 86 – E-mail : contact.svf@acerta.be
- SECUREX INTEGRITY - Vrij Sociaal Verzekeringsfonds voor Zelfstandigen
1040 BRUSSEL, Sint-Michielswarande 30
Tel. 02 729 92 22 – Fax 02 729 92 20 – E-mail : merode@securex.be

- ATTENTIA – Sociaal Verzekeringsfonds vzw
8200 BRUGGE, Torhoutsesteenweg 384
Tel. 050 40 65 65 – Fax 050 40 65 99 – E-mail : info.svas@attentia.be
- MULTIPEN - Sociale Verzekeringskas voor Landbouw, Middenstand en vrije Beroepen
2800 MECHELEN, Zeutestraat 2B
Tel. 015 45 12 60 – Fax 015 45 12 68 – E-mail : info@multipen.be
- HDP - Sociaal Verzekeringsfonds voor Zelfstandigen
1000 BRUSSEL, Koningsstraat 196
Tel. 02 289 68 02 – Fax 02 289 68 49 – E-mail : infosvf@hdp.be
- STEUNT ELKANDER - Vrij Sociaal Verzekeringsfonds voor Zelfstandigen
1140 BRUSSEL, Kolonel Bourgstraat 113
Tel. 02 743 05 10 – Fax 02 734 04 79 – E-mail : svk@steuntelkander.be
- UCM - Caisse wallonne d'assurances sociales des classes moyennes
5100 NAMUR (WIERDE), chaussée de Marche 637
Postadres : B.P. 38 – 5100 NAMUR (JAMBES)
Tel. 081 32 06 11 – Fax 081 30 74 09 – E-mail : cas@ucm.be
- Nationale hulpkas voor de sociale verzekeringen der zelfstandigen
1000 BRUSSEL, Jan Jacobsplein 6
Tel. 02 546 45 22 – Fax 02 513 04 13 – E-mail : mailcnh@rsvz-inasti.fgov.be
De diensten van de Nationale Hulpkas zijn gedecentraliseerd en werken in ieder gewestelijk kantoor van het RSVZ.

Verantwoordelijke uitgever :

Hubert DE CLERCQ
Adviseur-generaal

Rijksinstituut voor de Sociale
Verzekeringen der Zelfstandigen
Jan Jacobsplein 6
1000 BRUSSEL

Telefoon : 02 546 42 11

Fax : 02 511 21 53

E-mail : info@rsvz-inasti.fgov.be

Website : www.rsvz-inasti.fgov.be

D/2003/1683/11

Eindredactie: februari 2011

Editie 2011 (1ste bijwerking)

De meest recente editie van deze brochure vindt u op: www.rsvz-inasti.fgov.be (rubriek 'Publicaties')